

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Attachment-focused family therapy, niveau 2

Literatuur

Hughes, D.A. (2007). *Attachment-focused family therapy*. New York/London: Norton.
 Hughes, D.A. (2011). *Attachment-focused family therapy workbook*. New York/London: Norton.
 Johnson, S. (2010). *Veilig verbinden – Emotionally focused therapy in de praktijk*. Utrecht: Stichting EFT Nederland.
 Rodenburg, L. (2014). Attachment-focused family therapy – Training door Daniel Hughes & Geraldine Casswell. *Systeemtherapie*, 26(2), 99-101.

Tempe, J. de (2008). Boekrecensie Daniel Hughes, Attachment-focused therapy. *Systeemtherapie*, 20(1), 51-54.
 Tempe, J. de (2010). Boekrecensie Daniel Hughes, Attachment-focused parenting. *Systeemtherapie*, 22(1), 50.
 Tempe, J. de (2013). Verslag masterclasses Furrow & Aarnoudse over Emotionally focused family therapy en Hughes over Attachment-focused family therapy. *Systeemtherapie*, 25(1), 39-42.

Website voor de methodiek: www.ddpnetwork.org.

Diversiteit in verbinding

Jaarconferentie NVRG
 [Den Bosch, 19 september 2014]

Véronique Limpens

Als de uitnodiging voor de jaarlijkse conferentie van de Nederlandse Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie op mijn deurmat valt, spreekt de titel mij meteen aan. ‘Diversiteit in verbinding’ is een pakkende samenvatting van waar het, wat mij betreft, bij systeemtherapie in de kern over gaat. Zijn wij als systeemtherapeuten niet altijd op zoek naar meerstemmigheid in de kamer en proberen wij niet altijd ruimte te creëren voor verschil? Kunnen tegenstellingen niet het best overbrugd worden door het perspectief van de ander toe te laten in het eigen verhaal? Diversiteit in verbinding verwijst volgens de commissie ook naar de verschillende vormen van verbinding: cultuur, hechting, afstemming, wetenschap, theater. Ook is er een diversiteit aan therapeutische mogelijkheden om meer verbinding te creëren. En ten slotte nodigt een congres altijd uit tot het aangaan van onderlinge professionele verbindingen. Redenen genoeg dus om naar Den Bosch af te reizen.

Het congres opent met Dan Hughes, een uit de VS afkomstig klinisch psycholoog, trainer en auteur van het boek *Attachment-focused family therapy* (2007). Hoewel zijn verhaal, althans voor mij, niet nieuw is, weet hij mij toch te pakken met zijn inspirerende en enthousiasmerende verhaal, gelardeerd met talrijke voorbeelden uit zijn praktijk. Hij spreekt van diversiteit die in ieder huis van origine aanwezig is, alleen al door het verschil in beleving vanuit een ouder- of kindpositie. Bovendien beïnvloeden deze belevingen elkaar constant wederzijds. Het is voor de therapeut altijd weer een zoektocht naar welke ervaring(en) vanuit het verleden het gedrag van nu bepalen. En hoewel gedrag ongepast kan zijn, geldt dit nooit voor de ervaring. Oprechte interesse voor die ervaring, zonder oordeel, vraagt van de therapeut dat hij zich echt openstelt voor de ander. Therapie is boven alles een oprechte ontmoeting tussen therapeut en cliënt, waarbij Hughes’ focus in eerste instantie altijd de ouder is. Pas als de ouder zich voldoende veilig voelt in therapie en durft te exploreren welke ervaringen zijn of haar huidig gedrag beïnvloeden, richt hij zich samen met die ouder tot het kind.

Na de pauze bezoek ik ook de workshop van Hughes, waar hij verder ingaat op het

aspect van de eigen veiligheid van de therapeut. Na een inleiding vanuit de neurowetenschappen – waarin hij verklaart waarom het brein pas in een reflectieve modus komt als het voldoende veiligheid ervaart – geeft hij hele herkenbare voorbeelden van situaties waarin de therapeut zich nog onvoldoende veilig voelt en zich daardoor onvoldoende open kan stellen. Vooral in de beginfase van een therapie maakt onzekerheid – ‘dit probleem is veel te groot voor mij, deze ouder is te kritisch of wantrouwend’ – dat we in de defensieve modus blijven. Los komen van oordeel en echt open en *engaged* worden is dan de uitdaging. Naar aanleiding van een videofragment licht Hughes toe waarom hij met adolescenten op een andere toonhoogte en met veel meer intonatie spreekt dan met volwassenen. Het is juist dit aspect van zijn verhaal dat mij een wat ongemakkelijk gevoel geeft, maar later op de dag geven de Kolibries mij een inzicht waardoor ik begrijp waar mijn ongemakkelijkheid vandaan komt.

De tweede lezing van het ochtendprogramma is van Flip Jan van Oenen (arts, systeemtherapeut en theatermaker) en Saskia van Deursen (kinder- en jeugdpsychiater en systeemtherapeut) en gaat over de verbinding tussen therapie en theater en wat therapeuten kunnen leren van acteurs. Spelen leert de hersenen creatief zijn en oplossingen bedenken. Het theater en de therapieruimte zijn, na onze kindertijd, nog twee vrijplaatsen waar we kunnen experimenteren met spelen met verschillende rollen en werkelijkheden. Van Oenen en Van Deursen spelen op toneel een act waarin de therapeut drie verschillende rollen vertolkt, die van expert, procesconsulent en participant. Daarbij neemt de distantie af en de gelijkwaardigheid toe. Van Deursen vertelt over de improvisatiekunst, het acteren zonder script en het zijn en

handelen in het moment. Ze laat ons voorbeelden zien van het werk van Viola Spolin. Spolin was een belangrijke innovator in het Amerikaanse theater van de vorige eeuw en auteur van het boek *Improvisation for the theater* (1999). Improviseren betekent ‘niet vooruit zien’ en Van Oenen en Van Deursen houden een pleidooi voor het durven varen op intuïtie en het openstaan voor de onverantwoordelijke inval, om tot werkelijke afstemming met de cliënt te komen. Ik vond het een verfrissende en gedurfde lezing, zeker in een tijd waarin de geprotocolleerde evidence-based behandelingen de norm zijn.

Na de lunch worden we getraceerd op een act van Kolibries, een groep NVRG-leden van diverse culturele en sociale afkomst die ernaar streeft de vereniging in al zijn geledingen kleurrijker te maken in cultureel en sociaal opzicht. De zaal wordt uitgenodigd te gaan staan en zich mee te laten voeren op muziek vanuit verschillende culturen. Kolibries licht toe dat het ritme van de moedertaal diep verankerd ligt in iedere cultuur en terug te horen is in haar muzikale uitingen. Zij geeft ons de suggestie om bij alle workshops en lezingen die we die dag nog gaan horen ook te luisteren naar het ritme van het verhaal.

Terugdenkend aan mijn ongemakkelijke gevoel aan het einde van de workshop van Hughes, besef ik dat de wijze waarop Hughes met het meisje op de video sprak niet overdreven of onnatuurlijk was, maar gewoon Amerikaans. Zijn ‘Oh really, how wonderful, that’s very good of you!’ werd door haar dankbaar aanvaard. Als wij dit met dezelfde intonatie en toonhoogte tegen een Nederlandse of Vlaamse adolescente zouden zeggen, zal zij waarschijnlijk haar wenkbrauwen optrekken. Het is een kwestie van een andere toon en een ander ritme in een andere moedertaal. Hughes’ suggesties over het gebruik van een

Diversiteit in verbinding

nadrukkelijker intonatie bij het werken met adolescenten zijn daardoor niet onbruikbaar, maar vragen wel een culturele aanpassing.

De tweede workshop die ik bezoek is van Elien van Oostendorp (systeemtherapeut bij Molemann en opleider) en Jolande de Tempe (systeemtherapeut in een eigen praktijk en opleider) en heet 'Enactment voor dummies in hechtingsgerichte partnerrelatie- en ouder-kindtherapie'. Van Oostendorp en De Tempe bereiden de zaal voor op een oefening waarbij ze stap voor stap een enactment tussen een ouder en een zoon zullen gaan uitvoeren. Het doel van deze enactment is een verandering van de tweede orde tussen moeder en zoon te bewerkstelligen, waarin de moeder op een nieuwe manier naar de zoon leert luisteren en ze een stap dichterbij kunnen komen in het proces van nieuw vertrouwen en verbinding. De uitleg vooraf is wat rommelig en mij bekruipt het gevoel dat Van Oostendorp en De Tempe de onderlinge verdeling van rollen vooraf onvoldoende hebben afgestemd. Leuk aan de workshop is echter dat hij interactief is en de zaal daadwerkelijk aan het oefenen wordt gezet. In een leuk groepje zijn we zijn serieus aan het oefenen geslagen, waarbij het toch niet eenvoudig bleek de stappen van de enactment nauwgezet te volgen.

De laatste plenaire lezing is bijzonder boeiend. Martine Van Puyvelde (doctor in psychologie, werkzaam bij de Vrije Universiteit Brussel, musicus en systeemtherapeut) laat ons zien dat wetenschappelijk onderzoek niet saai hoeft te zijn, maar hele mooie pareltjes kan opleveren. Haar onderzoek richt zich op synchrone fysiologische processen (ademhaling en hartritme) tussen ouders en baby's en de betekenis van spontane muzikaliteit (tonale synchroniciteit) in de onderlinge afstemming. Helaas voor de mannen in de zaal blijkt dat moe-

ders en baby's hun ademhaling en hartritme spontaan op elkaar afstellen; bij vaders en baby's is dit beduidend minder het geval. Het tempo van vertellen ligt hoog en de materie is voor mij nieuw, maar Van Puyvelde weet mijn aandacht erbij te houden. Naast een kijkje in haar onderzoekspraktijk krijgen we ook fragmenten te zien van moeder-baby-groepsessies waaraan moeders met een postnatale depressie deelnemen. In deze groep wordt niet gesproken, maar wordt alleen vocaal muziek gemaakt en wordt samen gezocht naar momenten van tonale synchronisatie. Van Puyvelde toont aan dat de taal van muziek een krachtige opening kan bieden naar een nieuwe vitaliteit.

De kracht van de NVRG-conferenties door de jaren heen is dat het de Nederlandse en Vlaamse systeemtherapeuten verbindt. Veel congressen en studiedagen in ons vakgebied richten zich op één specifieke behandelmethodiek en mijn zorg daarbij is weleens dat we ons als systeemtherapeuten naar buiten te weinig profileren als één beroepsgroep. In de huidige roerige tijd waarin het zorgstelsel zo op zijn kop staat is het van belang juist helder uit te dragen wat ons verbindt. Het congres op 19 september was een geslaagd voorbeeld van 'diversiteit in verbinding' ook binnen onze eigen beroepsgroep.

Véronique Limpens, klinisch psycholoog en psychotherapeut, is werkzaam bij Trialis polikliniek voor kinder- en jeugdpsychiatrie, Intermetzo Zonnehuizen.

Literatuur

- Hughes, D.H. (2007). *Attachment-focused family therapy*. New York: Norton.
- Spolin, V. (1999). *Improvisation for the theater – A handbook of teaching of directing techniques*. Evanston, IL: Northwestern University Press.